

Nord-Aurdal kommune

TILTAKSSTRATEGIER FOR SMIL I NORD-AURDAL 2024-2027

Vedtatt av kommunestyret 18.04.2024 - sak KS 028/24 (jplD 24/3460)

Foto: Janne Haugerud

Kulturlandskap i Ulnes

Innhold:

Innledning.....	s. 3
Rammer	s. 3
Prosess.....	s. 3
Status og utfordringer.....	s. 4
1. Kulturlandskap og beitebruk.....	s. 4
2. Kulturminner og kulturmiljø.....	s. 5
3. Friluftsliv og tilgjengelighet.....	s. 5
4. Forurensning.....	s. 6
Retningslinjer, prioriteringer og saksbehandling.....	s. 6
Tilskuddsnivå.....	s. 6
Veiledende timesatser for eget arbeid.....	s. 6
Prioriteringer.....	s. 7
Vilkår.....	s. 7

Innledning

I stortingsmelding nr.19 (2001-2002) «Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå» ble det vedtatt av stortinget at forvaltningen av de økonomiske virkemidlene innenfor landbruket skulle overføres kommunene. Kommunene skulle få større handlingsfrihet til å utvikle miljø, kulturlandskap og næring ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger.

Kommunene fikk fra 1.januar 2004 overført vedtaksmyndighet for bruk av de landbrukspolitiske virkemidlene etter forskrift for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Formålet var først og fremst å skape et lokalt landbrukspolitisk engasjement, samt bidra til mer målrettet og effektivisert bruk av midlene.

Forutsetning var at det skulle utarbeides flerårige strategier for bruken av midlene ut fra lokale utfordringer og prioriteringer.

Nord-Aurdal har tidligere hatt fire slike strategier/tiltaksplaner: 2005-2008, 2009-2012 (ble gjeldende ut 2013), 2014-2017 (gjeldende ut 2019) og 2020-2023.

Den nye tiltaksstrategien for Nord-Aurdal vil gjelde for 2024-2027.

Rammer

Disse rammene er lagt til grunn for utforming av tiltaksstrategier og retningslinjer for SMIL i Nord-Aurdal 2024-2027:

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket av 04.02.2004
 - Sist endret 01.01.2021
- Rundskriv 2021/18 for SMIL (sist endret 03.12.2022).
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Innlandet 2023-2026.

Prosess

Kommunen har utarbeidet tiltaksstrategien i dialog med næringsorganisasjonene. Tiltaksstrategien er sendt på høring til landbruksavdelinga hos Statsforvalteren i Innlandet, Nord-Aurdal bondelag, Nord-Aurdal bonde- og småbrukarlag og beitelagene.

Politisk er tiltaksstrategien behandlet i kommunestyret.

Status og utfordringer

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier. SMIL er i stor grad en tilskuddsordning som skal ta hensyn til tiltak som faller utenfor andre ordninger, eller stimulerer til tiltak der den privatøkonomiske nytten kan være liten, men samfunnsnyttene stor. Hvert år tildeles kommunen en ramme fra Statsforvalteren som skal prioriteres innenfor noen hovedtemaer.

1. Kulturlandskap og beitebruk

Økende gjengroing av innmark, kantsoner og utmarksbeite gir mindre synlig og variert landskap. Tiltak som restaurering og opprettholdelse av kulturlandskap skal prioriteres. Areal som har fått SMIL-midler må skjøttes videre med aktiv jordbruksdrift ved slått og beite, med krav om bruk i minst fem sesonger etter avsluttet rydding.

Gamle og ødelagte gjerder, ofte med piggråd, er et stort og skadelig problem for beitedyr og vilt. Vi ønsker tiltak for fjerning av gamle gjerder, hvor det blir gitt tilskudd til dette arbeidet. Ved å fjerne gjerder vil det kunne redusere skader og man åpner for at beitedyr kan ferdes der igjen.

Mål:

- o Få frem kulturlandskapet og fremme biologisk mangfold
- o Opprettholde drift på alt jordbruksareal
- o Utnytte grasressursene i utmark
- o Redusere skader som følger av gjerder som ikke er vedlikeholdt

Tiltak:

- o Tilskudd til rydding og skjøtsel av gammel kulturmark for å få frem landskapet og restaurere beiteareal.
- o Tilskudd til gjerding:
 - o Ved beiterestaurering
 - o Ved tilrettelegging for utmarksbeiting nær fritids- og beiteområder (sperregjerder).
 - o Tilskudd til fjerning av gjerder som kan være skadelig for beitedyr. Dette gjelder tidligere oppsatte gjerder i stølsnære områder.

2. Kulturminner og kulturmiljø

Landbruket rår over store bygningsmasser i tilknytning til tun heime, på stølen og ofte også i tilknytning til diverse aktivitet ellers i drifta, som løer og skogskoier. Mange av disse bygningene er ikke lenger i bruk, og forfaller i større eller mindre grad. Disse kan ha stor verneverdi, både arkitektonisk og kulturhistorisk, samt er viktige som del av et miljø og kulturlandskapselement.

Antall aktive bruk med mjølkeproduksjon og beitedyr går stadig ned. Det er viktig å legge til rette for opprettholdelse av disse, og et aktivt stølsmiljø.

Mål:

- Ivareta freda og verneverdige bygninger i kommunen.
- Opprettholde stølsmiljøet, med mjølkeproduksjon og beitebruk.

Tiltak:

- Tilskudd til restaurering og istandsetting av verneverdige bygninger, stølsmiljø og kulturminner. Det gis ikke tilskudd til våningshus/kårbolig.
- Tilskudd til mindre driftstiltak på stølen for opprettholdelse av mjølkeproduksjon.

Ved restaurering av bygg er det krav om at det først tas kontakt med bygningsvernrådsgiver ved Valdresmusea for å få en vurdering av bygningen, som da kan legges vedlagt søknaden.

3. Friluftsliv og tilgjengelighet

Aktiv bruk av kommunens natur og tilrettelagt ferdsel.

Mål:

- Være med å legge til rette for ferdsel og økt tilgjengelighet til attraktive natur og kulturverdier, og å fremme friluftslivet i kommunen.

Tiltak:

- Rydding og vedlikehold av gamle ferdselsveger og stier.
- Skilting og informasjon.

4. Forurensning

Tiltak for å redusere forurensning skal føre til mindre risiko for tap av næringsstoffer, forurensende utslipp til jord, avrenning til vann eller utslipp til luft.

Mål:

- Minst mulig utslipp og forurensning til vann og luft hos den enkelte gårdbruker.

Tiltak:

- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg.
- Utbedring av gjødsekkjeller på støl.

Retningslinjer, prioriteringer og saksbehandling

Tildelingen av midlene skjer en gang i året, med hovedsøknadsfrist 1.juni. Hvis det er midler igjen etter tildeling 1.juni, vil søknader behandles fortløpende.

Søknad sendes digitalt via Altinn. Vedlegg til søknaden som skal legges ved er: beskrivelse av prosjekt, bilder, kart over prosjektområde og kostnadsoverslag.

Tilskuddsnivå

Kulturlandskap	inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag
Kulturminner/kulturmiljø	inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag
Friluftsliv/tilgjengelighet	inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag
Forurensning	inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Tilskuddsprosenten vil bestemmes av kommunen i det enkelte tilfelle.

Veiledende timesatser for eget arbeid:

- 350 kr eget arbeid
- 400 kr eget arbeid med motorsag/ryddesag
- 700 kr fører med traktor
- 800 kr fører med gravemaskin

Prioriteringer

- Tiltak i stølsområder, freda/verneverdige bygninger, fjerning av gamle gjerder, rydding av slåtte­mark og gamle beiter.
- Ved tilskudd til gjerding og/eller rydding av beite er det krav om at arealet skal beites minst fem år etter avsluttet prosjekt. Ved søknader der det ikke er husdyr må det legges frem leieavtale eller vises til egne fremtidsplaner.
- Det må drives tilskuddsberettig­te produksjon på landbrukseiendommen for å få innvilget søknad.
- Nye gårdbrukere
- Gardsbruk i aktiv drift, fortrinnsvis med husdyr
- Nye søkere vil prioriteres framfor søkere som har fått SMIL-tilskudd de fem siste årene.

Vilkår

Det gis tre års frist fra søknad er innvilget til prosjektet skal være ferdig. Arbeidsfristen kan utsettes etter søknad, inntil ett år om gangen og inntil to år totalt. Prosjekt som ikke er ferdig gjennomført innen siste frist, vil få inndradd gjenstående tilskudd til prosjektet. Disse midlene vil fordeles til andre prosjekt.

Det kan foretas delutbetaling med inntil 75% av innvilget beløp, når minst tilsvarende del av arbeidet er utført. Anmodning om utbetaling skal skje via Altinn. Sluttutbetaling skal skje når prosjektet er ferdig, og sluttrapport og regnskap med bilag er lagt frem. Dersom kostnadene blir lavere enn forutsatt kan tilskuddsbeløpet justeres. Ved vesentlig høyere kostnad enn kostnadsoverslaget kan man søke om tilleggstilskudd.

Kommunen skal følge opp og føre kontroll med de tiltakene som får støtte. Landbruksdirektoratet, Statsforvalter og Riksrevisjon kan kreve nødvendige opplysninger og kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene. De som har tatt imot støtte må gi de opplysningene som er nødvendig.